

Prikazi, izvještaji, bilješke.

Turski robovi iz XVII. vijeka u Šibeniku.

D. Krsto Stošić.

Mir koji su kršćani utanačili s Turcima, trajao je skoro nepomućen do kandijskoga rata 1645—69. u dalmatinskom primorju i šibenskoj okolici, osim što je bio zarobljen gradski knez Nikola Brađadin i nekoliko gusara, koji su odvedeni u Drač, ali su bili brzo pušteni na slobodu.

Po naredbi generalnog providura Leonarda Foscola god. 1647. u dalmatinskom su se primorju lovili sužnji za ratne galije i svaka se glava plaćala 20 dukata.

Zanimiv je događaj, koji se zbio koncem god. 1652. Murlaci zarobiše Jusufbega Filipovića zapovjednika spahijske konjice u Bosni. Držahu ga sakrivena u Šibeniku. Providur Jer. Foscarini prisili Vlahe, da mu predadu Jusufa, koji ga pošalje Senatu u Mletke, a Senat u veronsku tvrđavu. Harambaša Marko Gulin, koji je sudjelovao pri uapšenju Jusufa, dobio je 4 dukata na mjesec, a ostali neku nagradu u novcu i hrani. Kad su kasnije Turci zarobili Danijela Morosina, mletačka je vlada u zamjenu za nj dala Jusufa. Zamjena se izvršila u šibenskom polju god. 1659. (B. Desnica, Ropstvo Jusufbega Filipovića. Primor. Riječ, Šib. 1931. br. 23.).

Harambaša Murlaka Ivan Mandušić god. 1656. držao je u okovima u Šibeniku turskoga roba. Noću se rob odriješi i ubije nožem pijanoga gospodara. Kad je žena Ivanova čula zveket okova, stane zazivati u pomoć. Rob je uvidio da ne može uteći pa istim nožem zakolje sebe.

Harambaša Gašpar Bratić iz šibenskog Doca od 1658. dobivao je 4 dukata i baškot svakoga mjeseca za svakoga Turčina, kojega je zarobio preko svojih ljudi, a koje bi se slalo na mletačke galije.

Kad su Šibenčani zarobili 1659. nekog sina ličkog sandžaka, pogubiše ga, da ne postane »drugi Filipović«.

God. 1681. šibenski biskup Calegari svjedoči, da su Murlaci zarobili tursko dijete Fatimu od 6 godina, koje je kupio Jeronim Draganić i predao gospodi Magdaleni Soppe na odgoj.

General providur Jer. Cornaro 1687. objelodani pravilnik, kako se ima dijeliti roblje i plijen, a godine 1689., baš u Šibeniku dade proglas, kojim određuje pod prijetnjom oštrih kazna, da se prema starim propisima ima plaćati desetina vladi od plijena što četnici dovedu, od čeljadi, životinja i drugih stvari. Harambaše su prisegom morali svjedočiti, koliko su novaca za koga sužnja uhvatili i da li se deseti dio zaista predao državnom pobiraču. (J. Stipančić, Naši krajevi i trgovina robovima. Sarajevo 1928. 18, 19.).

Matice šibenskog gradskog župskog ureda, osobito knjige krštenih iz 17 vijeka, pokazuju nam mnoga krštenja muslimana, koji su služili u plemićkim i građanskim kućama, a neki bez sumnje bili poslani na galije. Upisi nisu onakovi, kakovih bismo mi danas željeli. Često se ne spominje obiteljsko ime muslimana, ni mjesto iz koga su, ni kod koga se nalaze. Svakako što je god važnije ubilježeno, ovdje iznosim. To neka bude prilog poznavanju muslimanskih robova u primorskim krajevima. Pri koncu donosim nekoliko podataka o kršćanskim robovima kod Turaka.

Knjiga krštenih 1605—16.

»Magdalena kći nepoznatog oca i matere, po imenu Ajiša iz turskoga grada Vrane, pošto je bila podučena u dogmama katoličke vjere, u 30. godini odazivajući se Božjem pozivu od svoje volje, kako to proizlazi iz njene pisane odluke 8. XII. 1612., bila je krštena u krstionici 17. I. 1613. po svećeniku Šimunu Rankolinu. Kumovaše Franjo Divnić i Jela Tihić. U isto je vrijeme krštena Katarina, kći ove Magdalene, kojoj je muž negda Turčin Soene (?) umro. Kumovi su Ivan Aqua i Andrijana Tetta«.

Knjiga krštenih 1617—33.

1. Na 1. II. 1619. krstio je Ivan Tonko Mrnavić, kanonik, poznati književnik i kasnije bosanski biskup, odraslu Turkinju imenom Jurka u Novoj crkvi, po dozvoli biskupa, a kum je bio Petar Maurin i Pava pl. Teodošević.

2. Na 5. IX. 1621. kršten je kao odrastao čovjek Ivan, sin Nuraina Turčina iz Skoplja, u Novoj crkvi, a kumovaše Nikola Buronja i Margarita Ručić. (Ovaj je bogati trgovac Buronja bez djece dao sagraditi u Šibeniku ženski benediktinski samostan 1639.).

3. Na 1. I. 1627. arhiprezbiter Ivan Divnić krstio je Andriju iz Skadra, koji se zvao Šule, muhamedanac, podučen u katoličkoj vjeri. Kum mu je Ivan Ručić, guverner konjaništva.

U matrikuli (pravilniku) bratovštine Nove crkve s. 18, stoji ubilježeno: »Dne 2. febru. 1619. bio je u istoj crkvi svečano kršten Mustafa, bosanski turski mladić od oko 23 godine, rukom mn. pošt. gosp. don Ivana Tonka kan. u Šibeniku, a digao ga je sa svetoga zdenca presv. gospodin Petar Morosini, knez i kapetan Šibenika i gospoda Pavica Lučević, žena g. Josipa Teodozija.

Knjiga krštenih 1633—47.

1. Na 11. VI. 1647. krštena je u katedrali Šeha od 14 godina, kći Zane i Zilkade Plančevića iz turskoga grada Zemunika, robinja (capta deducta), od biskupa Vjekoslava Marcella i stavljeno joj je ime Kata. Kumovaše Vjekoslav Facenda i Jela žena Pocina.

2. Na 16. VI. 1647. biskup Marcello krsti Stjepana Ventura Turčina od 6 godina, otprije Rezipa sina Memije Memijića (Memiyeh), a bio je zarobljen u Zemuniku (ductus in captivitate ex civitate Zemunik sub tutela Adulfi Sulzen tenentis Gristarii baronis Degenfeld). Kumovi su kapetan Hans Vuilzen, Ivan Rotouza, Plaudij Peffinhausen i Uršola žena barjaktara.

3. Na 7. VII. 1647. biskup Marcello krsti Bartula, sina Mustafe Vojkovića iz Pistule provincije Epira, u 40. godini.

4. Na 9. IX. 1647. biskup Marcello krsti u katedrali Katu, kći Osmana i Zalile Jukić (Giuchich) iz Zemunika. Kum je Toma Conterini.

5. Na 30. IX. 1747. biskup krsti Ivana, sina Žuke i Selvije Prkić iz sela Velima kod Skradina, Turkinju od 18 godina. Kum je Božo pl. Teodošević konjanički kapetan i Jela žena Lovre Pocina.

6. Dneva 28. XI. 1647. Kata, kći Sale Turkinje iz Vrane od četiri godine, a nepoznata oca, krštena je u pogibelji života u katedrali po svojoj želji (petens et volens).

Knjiga krštenih 1648—70.

1. Na 15. III. 1648. kršten je Hasan, sin Muharema i Hadije Mutikašić iz Knina, imenom Bartul u kući Andrije Gavala zbog smrtne pogibelji u četvrtoj godini života. Kumovaše Pavao Facenda i Ana žena Andrije Gavala, koji je locumtenens equitum.

2. Na 18. III. 1648. krštena je Dominika, Turkinja iz Zemunika, a kumovala je Margarita Dragičević.

3. Na 22. IV. 1648. krštena je Margita, kći Muhrama (Muharema) i Anđelije.

4. Na 21. V. 1648. biskupov vikar Vicko Benović krstio je Jelu, otprije Sadifu, ženu Hasana Miratovića iz sela Humljenovac od 50 godina. Kumovali su Ivan Friganović i Jerko Tetta.

5. Dne 28. V. 1648. kršteno je tursko dijete od dvije godine nepoznatog imena i roditelja, u katedrali imenom Margarita. Kumovi su Petar Morelli i Katarina ž. Antuna de Nigris.

6. Na 31. V. 1648. Vicko Benović krsti Franu Katu, otprije Sultanu, kćer Šabe i Zukrije muhamedanske sljedbe, od oko 16 godina iz sela Trimice po njenoj volji (petens baptizari). Kumovaše Antun Sfondra i Franka ž. Leonarda Buxes.

7. Dneva 30. VI. 1648. krštena je imenom Ana u katedrali Huma, kći Muharema i Fatime iz Zemunika. Kumovaše vojvoda Ivan Magnani de Pechis i Ana ž. Fabricija Cechoni.

8. Na 28. VIII. 1648. krštena je u katedrali imenom Kata u 15. godini, otprije Šerisa, kći Ržafara i Kadive iz Nečvena. Kumovaše Juraj Papali i Ivanka ud. Nikole Aqua.

9. Na 28. VIII. 1648. krštena je Margari.a, otprije Mijača, kći istih roditelja kao pod br. 8.

10. Na 30. IX. 1648. kršten je u katedrali Behram Hurem Stanovčić iz Drniša sa svojom ženom Zahirom, kćerkom Mustate Arsanovića i dobio ime Petar, a ona Kata. Njemu je bio kum Gabriel Gozzi, a njoj Ivan Friganović i Kata Gričevčić. Još je bio kršten njihov sin Bezo imenom Marko (kum Ante Gozzi vojnik i Magdalena Abbas ž. Lovre), Kisa njihova kći imenom Lucija (kum Lovre Abbas i žena mu Jela), druga kći Hega (?) imenom Jela (kum joj Ivan Friganović i Stjepanka Mičić ž. Antuna) te treća kći Zilka imenom Nikoleta (kum joj isti Friganović i Perica Jakovčev). Krštena je dakle cijela obitelj.

11. X. 1648. krštena je Fata, kći Hasana i Ajiše Bachin iz Čiste (kod Skradina), u kući zbog pogibelji života, imenom Margarita.

12. Na 25. XII. 1648. krštena je u Novoj crkvi Margarita, otprije Saliha, kći Osmana i Fatime, njegove žene iz kliške tvrđave, a kumovaše Jakov Bratić i Uršola žena Julija Srizoevića vojvode.

13. Na 28. XII. 1648. krštena je u katedrali Haimse (Hamsa?), kći Hibraima i Mahpube iz tvrđave Klisa. Kum je gradski kapetan Andrija Pasqualigo i Laura ž. Antuna Sfondre.

14. »6. januara 1649. Antun, prije spoznaje prave vjere nazvan Sale, sin Deli Mehmeta i Kamine Lozić iz Klisa, bio je kršten u kapeli tvrđave sv. Nikole ove šibenske biskupije po meni Mati Bratiću, opatu sv. Dimitrije Sirmijskoga, apostolskog protonotara, arhidakona i kanonika ove katedrale itd. Kumovi bijahu presv. gosp. Iv. Franjo Comelij prefekt iste tvrđave i gđa Elizabeta ž. Jere Corzoni, u prisutnosti vojnika, gosp. Jakova Cicareo, vojvode u istoj tvrđavi i gosp. Jere Carzoni.«

15. Isti dan bila je u tvrđavi krštena Kata, zvana Rebea, kći Spahije Hubiara i Kanere Jarebičića iz Cetine. Kumovaše Jere Bembo provizor tvrđave i Brizelija ž. Troje Cornelija prefekta tvrđave.

16. Dne 24. I. 1649. Jakira kći Baliije i žene mu Mume Nemirovića iz sela Vlatković (u sjev. Dalmaciji), krštena je u katedrali imenom Ana.

17. Isti je dan kršten Muho, sin Chemela (Džemal?) i Drazige Zigešić (Zighesich) iz Klisa i dobio je ime Nikola. Kum je Krsto Armiani i Antica ž. Ciprijana Pauletti.

18. Dneva 30. III. 1649. krštena je u katedrali imenom Kata Fatima, kći Huseina i Humrije Beriket iz Knina. Kumovahu Pavao Bianchi i Antica Pauletti ž. Ciprijana.

19. Dne 31. III. 1649. krštena je u katedrali Gracija, otprije Nefiza, kći Mehmeta i Komadjije Ožugović (?) iz Klisa. Kumovaše Petar Muratti guverner vojske i Antica Pauletti.

20. Na 2. V. 1649. krsti se u katedrali Malša, kći Huseina i Salihe iz Solina. Ime nije upisano.

21. Dne 20. VI. 1649. kršten je u katedrali »izostavljajući ceremonije i eksorcizme radi epidemije« Mujo, sin Ramadana Rahizme iz Zemunika i stavljeno mu je ime Šimun.

22. Dne 23. VI. 1749. krštena je »bez svetih ulja radi pogibelji epidemije« Fatima, kći Duraka i Safere iz Vrane, od oko 20 godina. Kum je Ivan Degna vojvoda i Uršola ž. Josipa Arrigona. Ime kršćansko nije upisano.

23. Na 3. II. 1650. Primicerij Juraj Cvijetić krsti u dolačkoj crkvi sv. Kate robinje Katu i Oršulu iz Klisa. po njihovoj volji (religionem christianum cupientes), obje pod zaštitom kapetana Viktorija Collattija. Kumovale su Uršola, kći Julija Fenza vojnog majora i Kata Pozzini.

25. Na 24. IV. 1651. krstio je u katedrali Franjo de Andreis iz Trogira Jakovicu od oko 15 godina, prije muslimanku, koja je živjela pod skrbništvom Lovre Pozzina. Kumovi su Karlo Cornaro, vanredni providur tvrđave sv. Nikole i Jela ž. navedenoga Lovre.

26. Dne 27. IX. 1651. krštena je u katedrali Magdalena, negda Sahija, kći Muharema i Fatime Vojkovića iz Boričevca, a kumovaše Juraj Papalić i Filipa Andreis ž. Mihovila.

27. Dne 22. X. 1651. Juraj Cvijetić primicerij i generalni vikar svečano je krstio imenom Margarita Rahimu, kći Hameta (Muhameda ili Ahmeta) i Zeliye Kasitovića iz tvrđave Ključ. Kumovi su Franjo Facenda i žena mu Kata.

28. Dneva 5. II. 1652. kršten je u katedrali Jakov, negda zvan Nisse, sin Abdurahmeta i njegove žene Fatime iz tvrđave Klisa. Kum je vojvoda Andrija Borton i Elizabeta žena Ivana Clamisa kapetana.

29. Na 22. V. 1652. krštena je, podučena u vjeri, u kući, u bolesti Kata muhamedanka od 30 godina, a njen je gospodar (possessor) Ivan Dominik de Bonfilio, brodar iz luke Firmiona (u talijanskoj pokrajini Marche).

30. Na 17. II. 1653. krštena je u katedrali Magdalena, kći nekoga muhamedanca, pošto je bila podučena u katol. vjeri i svojevoljno tražila krštenje.

31. Na 7. XI. 1660. kršten je u katedrali Ivan muhadenac nepoznatih roditelja od oko 15 godina. Bio je podučen u katol. vjeri i svojevoljno je prigrlio (sponte ac libere).

32. Dneva 1. I. 1661. Jela, kći Alije i Mehire Alića (Allych), muhamedanka od jedno 12 godina svojevoljno je prigrlila katol. vjeru i krstila se. Kum joj je bio grad. knez Ivan Pizzamano i Barica Simeonović.

33. Na 3. V. 1661. bila je u katedrali krštena Katarina, kći Muharema i Sadife iz Kupresa u Srebrnoj Bosni, pošto je kao katekumena bila podvrgnuta pomnijvom ispitu. Kum joj je Ivan Dobrović kapetan i žena mu Lucija.

34. Na 3. V. 1668. kršten je u stolnoj crkvi Ivan, sin Hamse i Rahije (?) Domijanović iz grada Hlivna, muhamedanac od jedno 25 godina, po svojoj volji. Kum mu je grad. knez Juraj Barbarigo.

Knjiga krštenih 1670—92.

1. Dne 8. II. 1671. krštena je u stolnoj crkvi Magdalena, otprije Sakiva, kći Alije i Munte Mahmutovića iz Hlivna polja ili Bila, sada sluškinja Petra Divnića reč. Malpašića.

2. Na 26. VII. 1661. krštena je Ana, negda Neva, kći Ibralma (Ibrahima) i Nijaše iz Glamoča, sluškinja majstora Jurja Kegla Nijemca.

3. Dneva 24. V. 1676. kršten je Hameh Turčin od jedno 14 godina iz grada »Ciagiari« (Čadavica?) sin Hāsana i Ivanice Zubrića vlahinje i stavljeno mu je ime Ivan. Kum je Luka Cortellini i Magdalena Haras.

4. Na 21. XI. 1678. Ante Pedotta, arhidakon i generalni vikar krsti Badiana Turčina, sina Rame i Sanize (Samse?) Selića iz Glamoča, od jedno 18 godina, koji je bio mjesto brata predan za roba (quem frater pro propria captivitate reliquerat in manibus magistri Georgii Helt Germani). Dobio je ime Ivan. Kumovaše Melhior Tetta vitez i Ivan Rossini, kančelir grad. kapetana Pavla Foscarina.

5. 20. X. 1681. biskup Jer. D. Calegari krsti Katarinu, zvanu Kamera, a kćer Duraka i Umke Kurumović iz Bihaća. Kumuju Franjo i Elizabeta Priuli i Jerko Clamis bisk. kančelir.

6. 9. I. 1684. kršten je u katedrali Guso, sin Beširage i Fatime Balispahima, od jedno 12 godina, iz Skradina i stavljeno mu je ime Ivan. Kum Kažimir Vrančić.

7. Na 12. IV. 1684. kršten je u dolačkoj crkvi sv. Marka Asan i Usein umrlog Gaje iz Ostrovice. Prvi je dobio ime Ivan a drugi Nikola.

8. Isti je dan krštena Kierimana (Chierimana), kći Osmana iz Zemunika, imenom Margarita. Krštena je i Humija, kći Hasana iz Ostrovice imenom Magdalena.

9. Na 12. VI. 1684. biskup Jer. R. Calegari u pontifikalnom odijelu krsti u katedrali Aliju, sina Mihelovića i Marte iz »Suica«, te Fatimu kćer Ahmeta Asanovića iz Broćna (Mostar) i Nimu kćer Fatime iz Vrane. Alija je dobio ime Andrija (kum Nikola Divnić). Fatima ime Kata (kuma joj Elizabeta Pauletti), a Nima ime Katarina (kuma joj ista Elizabeta). Bio je prisutan Jer. Clamis, kančelir biskup. kurije.

10. Na 26. VI. 1684. biskup u pontifikalnom odijelu krsti u crkvi sv. Kate Mustafu, sina Ahmeta Čirulovića iz Drniša i Ajiše.

te Ajišu kćer Fatime iz Vrane. Njemu je postavljeno ime Ivan (kum Franjo Soppe-Zapali), a njoj ime Lucija (kuma Elizabeta Pauletti). Prisutan je Jer. Clamis kančelir.

11. Na 5. VIII. 1684. arhiprezbiter Vicko Prkić krsti Turkinju Čemu bolesnu na putu (jacentem in via ob aegritudinem) u šibenskom Docu, kćer Dede i Fatime Hasića iz Ostrovice. Dano joj je ime Kata. Kum je Mate Gašperović i žena mu Stoša.

12. U pogibelji života Luka Čozić, župnik crkve Svih svetih, krsti u kući Luke Mokrančića dijete od nekih 18 mjeseci rođeno u kninskoj tvrđavi od muhamedanca Selima i Sakire. Ime i datum nije naznačen.

13. Na 25. II. 1685. kršten je u katedrali Ivan od 25 godina sin Mustafe iz Like. Kum je Aleks. Varier.

14. Bez datuma. Emir, sin Muharema i Mejrene Babića, koji je bio s majkom zarobljen, kršten je u kući majstora Luke Posilovića u pogibelji života. Kum mu je isti Posilović.

15. Na 5. VI. 1686. biskup Calegari krsti u katedrali Dželu, kćer »Salo« Usferovića iz Karešica te Utvu, kćer Šerbena iz Hlivna. Prva dobi ime Ana, druga Kata. Sudjeluje kančelir Jer. Clamis.

16. Na 29. VI. 1686. krštena je u katedrali u pogibelji života Salija, od turskih roditelja Asana i Fatime Baletića iz grada Ormana (ex oppido Karaorman), od jedno 10 godina. Svi obredi nisu izvršeni, a kum se ne spominje.

17. Na 27. X. 1686. krštena je u katedrali Mejra od 15 godina, kći Ibrahima i matere Džule iz Sinja. Kum bijaše Šimun Donzelli i Antica Dalben ž. Frane.

18. Na 22. XI. 1688. kršten je u katedrali Jere, prije Mahmut, sin Salihe i Mehane Udabašić iz turskoga Hlivna, od 20 godina. Kumovaše Antun Loredan mletački plemić.

19. Na 2. IV. 1687. biskup Calegari krsti Vazilija Turčina iz otoka »Nechisia« od jedno 9 godina, nepoznatih roditelja, i dade mu ime Dominik. Kum je Antun Molin komesar.

20. Dne 27. V. 1687. kršteno je odraslo dijete imenom Nikola, prije Ala, sin nekoga Šabana i Salime. Kum je Toma Čokić.

21. Na 11. VIII. 1689. biskup Calegari krsti Rebiju, Turkinju iz Plive, nepoznatih roditelja, imenom Jela, Kum je Vicko pl. Dominis. Kuma nije zapisana.

22. Dne 4. XII. 1684. krštena je Tisa, kći Alije i Atize (Azize ?) Smalifendije iz Sinja, imenom Marija Lukrecija. Kum je Horacij Soliani iz Bulina u Istri i Kata Deles.

23. Na 27. XII. 1687. Ivan Vidović, kanonik i opat komandatarij sv. Nikole u šibenskom Kanalu, krsti Ahmeta Turčina, odrasloga roba (adultum maniculum) Jeronima Vidovića, podučena u vjeri, sina Alije i Umiane Kovanovića iz Vacar Vakufa. Stavljeno mu je ime Ivan Jere. Kum je Narciz i žena mu Jakovica Crivelari.

24. Na 7. XII. 1688. krštena je Ajiša od nekih 8 godina, kći Useina i Rabije iz Rame grada, imenom Kata. Kum je Kažimir Vrančić i Elizabeta ž. Ivana Pauletti-ja.

25. Dne 10. IV. 1688. biskup Calegari krsti u Catedrali Atizu iz Plive, odraslu, imenom Antica. Kum je gradski knez Karlo Donato i njegova žena Viktorija, a prisustvuje Jer. Clamis.

26. Na 14. VIII. 1688. biskup krsti odraslo dijete Izu iz Plive, sina Ahmeta i Anije, imenom Ive. Kum je Ivan de Boa iz Mesine i Cecilija ž. Luke Lenkovića iz Šibenika.

27. Na 31. X. 1688. kršteno je dijete od 24 dana iz Knina, od roditelja Vučine i Emine, imenom Marko u smrtnoj pogibelji, dozvolom štitnika (ex consensu patroni). Bez kumova.

28. Dne 27. XII. 1688. krštena je Fatima u trećoj godini iz Knina, kći Osmana Spahije i »Achire« (Ajiše?) Sanića, te joj je stavljeno ime Marija, dozvolom štitnika. Kum je kapetan Andeo Fondra i njegova žena Kata.

29. Na 17. I. 1689. kršteno je dijete od 4 dana imenom Ante, istoga Osmana. Kumovi su majstor Toma Čokić i Pera njegova žena.

30. Dneva 28. II. 1689. krštena je u pogibelji života u kući Frane Stanišića Kata, dijete Alije i Vajde Kukuljice. Otac je iz Knina a mati iz Like. Kumovaše Sava Vuković sluga Franje Bernardina i Margarita žena Frane Stanišića. Krštena je i njena bližanica imenom Margarita.

31. Na 2. III. 1689. krštena je u katedrali Andela, otprije Meira, kći Mehmeta Herlovića iz Knina, u 16. godini. Kumovaše Vicko Aleks. Firmeno i Vinka žena Gašpara Caristo.

32. Na 2. IV. 1689. kršteni su Heradan, sin Jusufa age P. Topčije Livić i Sulimana, kći Ibrahima iz Knina. koji su stanovali kod gradskog kneza Karla Bona. On je dobio ime Marko Antun (kum Josip Semonić) a ona Margarita (kumovi joj guverner Jakov Valvas i Simeona Donizzelli).

33. Na 24. IV. 1689. opat Ivan Vidović krsti Ograsu, sina Huseina i Fatime Skoroevića iz Kupresa, imenom Marko. Kum je Petar Staničić i Jakovica žena Narciza Crivelarija. Marko je bio otkupljen i dobio slobodu (quem suis pecuniis Michael Bratich emult ac libertate donavit).

34. Na 21. VIII. 1689. krštena je usred katedrale Turkinja Kadiram od jedno 20 godina, žena Useina Strizilovića iz Knina, kći Mustafe Piazitkovića i Aiše, imenom Antica. Kumovi su Ivan Kr. Pauletti i njegova žena Elizabeta.

35. Na 11. VI. 1690. kršten je u katedrali Ahmet imenom Ivan, sin Jusufa i Kamine Lopužić iz Knina, te Drviš imenom Frane, sin Derviša i Salihe Nezanovića također iz Knina. Prvom je kum gradski knez, a drugom Pavao Zanne kvestor.

36. Na 25. VI. 1690. krštena je Ajiša od nekih 27 godina, kći Imbre i Merime Kosovac iz mjesta Kosovac, imenom Lucija. Kum je Melhior Cortellini i Jela Teodošević.

37. Na 25. VI. 1690. krštena je Fatima od jedno 6 godina, kći Ahmeta i Ajiše Lopužić. Kumovi su Julij Fenzi i Antica Crivalari.

38. Dne 26. VII. 1690. u pogibelji života radi kužne bolesti krštena je u kući Frane Rottali, vojnoga prefekta, Viktorija od jedno 3 godine, kći Jusufa age i Fatime Jušić iz Knina. Obredi su nad njom popunjeni 23. II. 1691. Kum je gradski knez Aleks. Priuli i Elizabeta Pauletti žena Ivana.

39. Na 20. V. 1691. krštena je u katedrali Katarina od jedno 20 godina, zvana Selena, kći Velira i Tacije Derovića iz Kupresa u Bosni. Kum je Gašpar Bragadin i Petar Basadonna.

40. Na 10. II. 1692. krštena je djevojka od 25 godina Haiza (Ajiša), kći Šabana i Merime Mutikašića iz Knina, imenom Margarita.

41. Dneva 20. III. 1692. kršten je u katedrali Ivan od oko 24 godine, otprilike Ahmet, sin Mustafe i Fatime Meterovića. Kumovi su Ivan Škugorović i Lucija njegova žena.

42. Na 28. V. 1692. opat Ivan Vidović krsti imenom Augustina odraslog Turčina Hasana, sina Jusufa i Salije Galeotovića iz Cetine, koji su također postali katolici (nunc vero catholici). Kumovi su Augustin Prottini i Ivanka žena Petra Stanišića.

Knjiga krštenih 1693—1718.

1. Na 31. I. 1693. dozvolom biskupa Jakov Caristo krsti u katedrali Margaritu od 20 godina, kćer Mehmeda Radira i Ajiše Venturića iz Knina. Kumovaše Franjo Oberti plemić i njegova žena Margarita.

2. Dneva 10. VIII. 1692. krštena je u smrtnoj pogibli Ana, Turkinja nepoznatih roditelja, u prisutnosti plemića Nikole Barbariga, Franje Obertija i njegove žene Margarite.

3. Na 9. II. 1693. Jakov Caristo u kući vojvode Urbana Fenzija krsti uvjetno neku sluškinju imenom Margaritu od 20 godina, a nije se znalo, da li Turkinja ili kršćanka.

4. Dne 28. IV. 1693. bila je krštena Cvijeta, kći Dede i Barice Nakića, muslimanka iz Bile u 30. godini, te Raka turkinja nepoznatih roditelja od 15 godina, kojoj je stavljeno ime Ana.

5. Na 17. V. 1693. krštena je muslimanka Magdalena od 20 godina, zvana Zamira, kći Rame i Emine Markočevića iz Zmijana.

6. Na 21. VI. 1693. krštena je u Mirloviću Jela, kći Dede Vezirovića iz Skradina od 30 godina.

7. Na 25. VI. 1693. kršten je u Mirloviću Martin, u 6. godini, sin Rame i Kate Biserković iz Skradina.

8. Dneva 27. VII. 1693. kršten je u pogibelji života u kući Marka Barbariga, upravitelja tvrđave sv. Nikole, Alija iz Ključa u 8. godini i stavljeno mu ime Ante.

9. Na 23. XII. 1693. kršten je u katedrali Ivan u 10. godini, otprije Mutivan, sin Nurije i Hasibe Zoičića iz Knina.

10. Na 18. IV. 1694. krštena je u stolnoj crkvi Reba, kći Alila i Fatime Dubroevića iz Udbine, u 14. godini imenom Ana.

11. Na 2. V. 1694. krštena je u katedrali Fata Bagacav, muslimanka sa Cetine od jedno 14 godina, nepoznatih roditelja, imenom Kata.

12. Na 26. VII. 1694. krštena je u katedrali Ismihana, kći Himbraina (Ibrahima) i Fatime Stekoića iz Skradina, muslimanka od oko 18 godina, imenom Jela, robinja Lovre Fondra.

13. Na 17. IX. 1694. krštena je u pogibelji života u katedrali muslimanka Afiza iz Livna, kći Osmana Spahije, imenom Tomica, a muž joj se zvao Mehmed Ramadan paša.

14. Na 17. XI. 1694. krštena je u pogibelji života Ajiša, kći Alije Borčilovića iz Skradina, negda žena Osmana Spahije Soje (Soye), imenom Lucija, u kući Ivana Paulettija.

15. Dneva 16. I. 1694. krštena je Kata, prije Halida, muslimanka iz Glamoča od 14 godina, robinja (mancipia) Lovre Fondre.

16. Na 4. IX. 1697. kršten je u smrtnoj pogibelji u kući Melkiora Ante Cortellinija, prije Ibrahim od oko 18 godina. Ali taj Ante nije onda umro, nego je došao u katedralu, da se nad njim izvrše svi obredi, tek 1. aprila 1707.

17. Na 19. I. 1697. krštena je muslimanka Saliha iz Glamoča od 15 godina, imenom Kata, a bila je robinja Lovre Fondra.

18. Na 9. II. 1696. kršten je Hibrain (Ibrahim), sin Alije Remića iz Dribe (valjda iz Driva, poznatog trgovišta robova, nedaleko od neretvanske Gabele) od 15 godina imenom Ivan, a bio je rob Vicka Dominisa plemića.

19. Na 31. III. 1698. kršten je Jakov, prije Asan, sin Ramadana i Emine Malkovovića iz Zmijana, od oko 18 godina. Bio je rob Nikole Bratića, koji mu je dao slobodu.

20. Na 31. V. 1699. kršten je u katedrali Antun, prije Mujo, Turčin iz Zmijana od 12 godina, rob Šimuna Donzzella.

21. Dne 16. V. 1707. krštena je u 16. godini Turkinja Raha, kći nekoga Mandušića iz Knina. Kršćansko ime nije ubilježeno.

22. Bez datuma. Usred katedrale kršten je u 12. godini Ante, prije Homer, sin Hasana Sevića iz Bilaja.

23. Na 23. V. 1701. kršten je Pašo, sin Mustafe Zaviševića iz Osika u 12. godini, u katedrali, imenom Mihovio od nadpopa Ivana kr. Montecella, koji je često krstio muslimane.

24. Na 23. V. 1701. krštena je u katedrali Marija od 15 godina, otprije muslimanka Zlata, kći Mustafe Zoraice iz Osika.

25. Na 28. V. 1703. biskup Calegari krsti uvjetno, jer se sumnjalo u prvašnje krštenje, u svojoj palači Turčina Mustafu, sina Alije i Mirere Kukuljaka iz Knina. Ne spominje se kršćansko ime Mustale, koji je bio barjaktar u mletačkoj vojsci Frane Bernardina.

25. »Mahmut Turčin iz Glamoča od 25 godina, sin Mehmeda i Merme Dračevića, rob braće Jurja, Marka i Šimuna Vidovića bio je raspoložen Božjom milošću da primi ortodoksnu katoličku vjeru i sveto krštenje. Braća Vidovići kako njemu tako i drugoj četvorici svojih robova, koji su pripadali robovima velikog rizničara turske Bosne, da ne poginu duše ovih robova, nego da se po svetom preporođenju pridruže Kristu, prezrevši molbe i novac rizničara, iz čiste ljubavi k Bogu i katoličkoj vjeri, opraštaju sav dug i daju robovima slobodu«. Lijepi gest braće Vidovića!

Mahmuta je krstio 1. I. 1708. kanonik Ivan Vidović, iza kako je bio podučen u katoličkim dogmama, te je dobio ime Ante. Krštenje je obavljeno usred katedrale. Kum je bio fizik Dr. Emanuel Calafati i njegova žena Laurencija. Ovaj je Calafati ustanovio i Šibenski Oratorij sv. Filipa Nerija.

Iz knjige vjenčanih 1607—47.

1. Na 18. II. 1621. Don Mate Tomašević vjenča u Novoj crkvi Jurja, sina Huseina Turčina iz Skoplja sa Tinkom Fakac.

2. 27. VIII. 1629. vjenčaju se Martin sin preminuloga Jusufa Jusatofa sa Anticom Čarković iz Zlarina.

Iz knjige vjenčanih 1747.—93.

1. Dneva 22. oktobra 1651. harambaša Tadej Vurančić reč. Mandušić iz Radonića uzimlje za svoju zakonitu ženu Margaritu, negda Rahimu rodom iz Ključa. Njih je poslije krštenja Margarite Juraj Cvijetić združio u svetu ženidbu u katedrali u prisutnosti Jurja Papalića i Frane harambaše, te harambaše Ivana Borka.

2. Dne 15. jula 1653. Petar Hurenović, negda turske sljedbe iz Hercegovine, sada kršćanin u predgrađu sv. Marije u Vrtlima (šiben. varoš. župa) vjenčao se sa Ružicom (Rusizza), kćerkom pok. Jurja Komnenovića iz Plava u Srbiji, bez napovijedi ali bez ikoje zapreke, pošto su se zakleli svjedoci obojega spola i dozvolom biskupa Marcella, u crkvi sv. Križa u šibenskom Docu, pred župnikom Ivanom Ljubikarevićem, uz sudjelovanje svjedoka Mihovila Nikolića grčkog obreda ali katoličke vjere, Martina Murlakovića, Šimuna Gašparovića i »mnogih drugih koji su se veselili«.

3. »Dneva 25. juna 1690. Ivan Lopužić, Turčin iz Knina grada, opran u svetom vielu sklopio je per verba de praesenti u crkvi divnoga Jakova ženidbu sa Lucijom Turkinjom, opranom na svetom vrelu, kćerom Imbre i Merime Kosovića, ispuštajući napovijedi po oprost. gosp. vikara, predamnom Jeronimom Clamisom

kančelirom u prisutnosti gosp. Melkiora Cortellina i klerika Nikole Ponte.«

Iz knjige vjenčanih 1693—1752.

1. Dneva 14. juna 1693. Filip sin Recipa Babića iz Glamoča sklopio je u kući ženidbu sa Jelom kćerkom Ivana Ljuboevića bez napovijedi »radi razloga njemu dobro poznatih« i po oprostima presvj. gosp. biskupa, u prisutnosti Mate Ostojića župnika presvj. Trojstva i svjedoka majora Martina Ostojića i Frane Garzoni.

2. Na 2. XII. 1693. Šimun sin pok. Ivana Stojina vjenčao se sa Margaritom, kćerkom Mehmeta Veturića Turčina iz Knina u stolnoj crkvi pred prisutnim svjedocima Markom Strižićem, Lovrom Mišićem i pred mnogim drugima. Generalni ih je vikar oslobodio od triju napovijedi.

3. Na 1. I. 1698. Antun Marković otprije Turčin, vjenčao se sa Anđelom kćerkom pok. Andrije Sinkovića.

4. Na 30. augusta 1699. Ivan sin (prezime izostavljeno) »de Draide«, koji je dobio slobodu u biskupskoj kancelariji, sklopio je ženidbu sa Tomicom Pauletti, bivšom Turkinjom, krštenom 7. septembra 1694. Vjenčanje bez napovijedi bilo u crkvi sv. Grozoga.

5. »Dneva 15. februara 1700. Antun vojnik kod presvij. gosp. vojnog namjesnika Rastellija, sin preminulog Frane »Iremzani«, komu je dana sloboda u biskupskoj kancelariji, sklopio je ženidbu per verba de praesenti sa Katarinom, kćerkom pok. Vule Maršića iz kastela Vrhpoljac, služavkom gospode Margarite Oberti iz župe sv. Benedikta, u crkvi Svih Sveti, a bijahu im otpuštene dvije napovijedi od presvij. biskupa, u prisutnosti mene župnika Martina Madonića i svjedocima presvij. gosp. Dominikom Ljubićem i gosp. Franjom Obertijem i mnogim drugima.«

6. Dne 21. I. 1706. vjenčan je bez napovijedi Santo, sin Marka Malini-ja iz Mletaka sa Margaritom, kćerkom Turčina Behira i Fatime Lazića, koja je prije prešla na katoličku vjeru, u kući Ivana Kr. Pauletija, u prisutnosti guvernera Mate Dobrovića i Jakova Vicina Mlečića i mnogih drugih.

7. Na 28. augusta 1707. vjenčaje se Nikola Mikušić i Antica, kći Turčina Alibega Useinovića iz mjesta »Lolichia«.

Iz knjige umrlih 1648—92.

1. Ivan, negda iz muhamedanske sekte, pokršten umro je 26. oktobra 1684.

Iz knjige umrlih 1698—1721.

1. Turčin, sin Akma Bonabega iz Glamoča, umro je u 18. godini u biskupskoj palači, pošto je primio sakramente i pokopan u katedrali. Valjda god. 1700., jer datum nije ubilježen.

Čudno je, da ima tako malo ubilježenih kršćana, koji su bili prije muslimani u maticama vjenčanih i umrlih.

Donosimo još nekoliko podataka o zarobljenim kršćanima iz šibenskog kraja.

Dobro je poznato, kako su Turci hvatali kršćansku čeljad za svoje robove i kmetove, kako su tražili desetinu u krvi izabirući zdraviju i ljepšu djecu, da postanu ljuti janjičari i bule po haremima. Bilo je i naših samovoljnih poturica, koji su prešli k Turcima, postali muslimani te predvodili napadaje na naše ljude. Tako su neki iz šibenskog Doca koncem godine 1645. pobjegli u turski Knin, od kojih je bio glavni Juraj Kandić rečeni Keran. On je malo kasnije predvodio Turke na Srimu kod Šibenika, gdje su zarobile osam čeljadi od obitelji Stadanov i Hadumov. Neki od ovih poginuše u ropstvu, a neki se oslobodiše otkupninom ali upropastiše svoju imovinu.

Godine 1654. Turci su zarobili oko 600 djece iz Krapna, Vrhpoljca, Primoštena, Rogoznice i drugih mjesta šibenskoga kotara. Kršćani kojima je bila zarobljena žena, bili su u neprilici, kako da doznadu, da li je umrla, pa da se mogu opet oženiti. Tražili su preko raznih posrednika ili putujućih turskih robova, da bi dobili potvrdu o umrloj ženi. Jedna takva potvrda nalazi se u šibenskom Gradskom Muzeju, pisana begovskom bosančicom, oko god. 1640., koja glasi: »Od mene hačije Kovačevića poklone i pozdrave Ivanu Vukešiću i eto sam ti poslao istinijenu knjigu da ti e umrela žena tvoja Anica u dvoru mome vira ti moiija tureseka i ukopali smo e i da e ista žena stala u momu dvoru i to ti piešem da znate vera ti moiija tureseka hačina i muhamedova i molim te da se ne starate ukopana e pred crkvom svetoga Jurija i to ti piešem da znadete istienito i Bog te veseli čini piesati ja hačija Kovačević iz Glamoča i umrie Anica lani kada se e prozdija...« Sprijeda na listu stoji: »Da se da na ruke Ivanu Vukšiću u Šibenik«. Pečat je s arapskim pismom.

Na 19. I. 1654. prikaže se u biskupskoj kuriji Juraj Milatović iz Žitnića (u šibenskoj biskupiji) tražeći da se po drugi put oženi s Jelom ud. p. »Ognan« Radečića iz Radošića. Svjedok Obrad Dragojević reče: »Ja sam rob, pa me je Juraj zamolio, da svom pomnjom tražim njegovu ženu Desanu, jer ja idem često po Turskoj i bio sam prošloga ljeta u Sarajevu. Pitao sam istoga gospodara i rekao mi je, da je Jurina žena sigurno umrla. — Drugi svjedok Nenad Staničić kaže, da je Jurjeva žena kao robinja odvedena od Turaka i čuo je da je umrla kod age od Gračaca, da je htjela uteći i bila vezana i da je od velike nevolje umrla. — Juraj je bio upitan gdje je sad Jelin muž. Ona odgovori, da je bio ubijen od Turaka na Kosovskom polju. Isto je svjedočio Radan Nikić Murlak i rekao, da su mu kazivali, gdje je pokopan.

Na 22. I. 1654. prikaže se u kuriji Juraj Vrljević iz Ljubotića nastanjen u Šibeniku i izjavi, da mu je žena Jela umrla kao robinja Hasana Kune u Hlivnu. Svjedok Frane Marković Murlak iz sela Humljenovića katolik kaže, da je rob brata navedenoga Kune i da je pitao, što je od one žene, a on mu se zakleo na kruh i so (col suo guiramento supra il pane et sale), da je umrla. Drugi svjedok Frane Ivanović iz Pokrovnika katolik svjedoči, da su Turci zarobili Jelu i da je postala robinja Hasanage Kune u Hlivnu, kojemu je sada glava na kocu u Šibeniku (la testa del quale al presente e in Sebenico sopra lo stendardo). Jela je umrla kod Hasana poslije četiri dana nego je prodana. Ja sam (kaže svjedok) rob Telagića u Kninu, a Hasanaga Kune mi je rekao, da je Jela sigurno umrla i to je potvrdio muhamedanskom vjerom. Rekao mi je, da je umrla od kuge u tri dana.

Na 26. septembra 1657. biskupov je vikar dozvolio, da se oženi s kim hoće Ivan Brkanić iz Vrhpoljca nastanjen u Krapnu. Sedam godina prije toga, kad je bilo ratovanje u šibenskoj okolici. Turci su zarobili Stošiju ženu Ivanovu, kćer pok. Lovre Sablića i 33 osobe iz Vrhpoljca kod Ribnika u Donjem polju. Svjedok Vuk Goić iz Krapna reče: »Ja sam bio i sada sam rob Turčina Kure Vojkovića, koji je držao robinju Stošiju u svojoj kući. Putujem od Knina do Šibenika, pa me zamolio Ivan Krkanović, da upitam Kuru, da li je Stošija živa. On mi je odgovorio, da je pitao onoga Turčina, koji ju je kupio, kad je slučajno došao u Knin, i da je sigurno umrla. Kad sam ja došao u Jajac i pitao u kući, gdje je stanovala Stošija, tu su mi rekli, da je umrla.« Drugi svjedok Marko Kundić Murlak katolik iz šibenskog Doca kaže, da se našao sa Kurom i pitao ga, da li je Stošija živa, a on mu je kazao, da je zaista umrla, pa njezini više ne pitaju za nju od godine i po dana.

Zanimiv je ovaj događaj. Na 12. oktobra 1654. biskup naređuje, da se ispita Magdalena kćer pok. Jerka Zoraevića iz Ogorja, Murlaka katolikinja. Upitali su je, zašto je prošle noći ostala zatvorena u crkvi sv. Franje. Ona odgovori: »Ja sam robinja kapetana Grge Mrkalovića i on mi je kazao, da kapetan Stjepan Franić ima svoju kćer robinju u Vakufu, pa me hoće da preda svom robu i budem odvedena u Tursku i tako otkupi svoju kćer. Ja sam mu služila u kući i vani i ima preko godine dana da sa mnom tjelesno opći preko svake moje volje. Nisam mogla učiniti s manje, jer sam sluškinja.« — Bila je upitana, zašto je utekla u crkvu. Odgovorila je: Da me zaštite gospodari crkve i ne budem predana u ruke Turaka. Voljela bi umrijeti od gladi nego da me odvedu k njima. Ponizno molim, spasite me. U četiri godine mogla sam uteći »ali sam čuvala vjernost svomu gospodaru«. Dalje se ne zna, kako je stvar svršila.

Ovi su podaci uzeti iz gradskog župskog arhiva u Šibeniku. Razni spisi.

U arhivu samostana sv. Lovre u Šibeniku jedan spis od god. 1663. spominje Jurja Barešića, roba u Carigradu. Njegova žena Ana 27. novembra prodala je fratrima neku zidinu za 583 lire, da tim novcem otkupi muža.

Da je u prvoj polovini 18. vijeka još bilo šibenskih robova u turskim krajevima, potvrđuje nam oporuka popa Martina Madonića 5. XII. 1726., koji između mnogih drugih ostavština dariva i jedan dukat za otkup robova.

Spomenica o 60-godišnjici rođenja prelata Dra Martina Grabmanna.¹

Fra Karlo Balić.

Spomenice, koje su izdane ovih zadnjih godina u čast glasovitih medievalista Baeumkera, Ehrlea, Mandonneta, Gezsera, De Wulfa, bile su svjedokom, kako je proučavanje skolastične teologije i filozofije u naše doba uhvatilo jaka zamaha i kako je ono od velike koristi. Predstavnici raznih narodnosti i veoma oprečnih teološko-filozofskih škola, od vremena do vremena, ujedinili su se, da iskažu počast onima, koji su osnovali današnji pokret za povjesno proučavanje skolastike. I kad čovjek uzme u ruke te razne spomen-knjige, u njima lako nađe oznaku, djelokrug, značenje djelatnosti pojedinih svečara. Sve se to može reći — i to u mnogo većoj mjeri — o spomen knjizi, koja je izašla prošle godine o šezdesetgodišnjici rođenja neumornog istraživača, velikog filozofa i teologa, oštromnog kritika, nepristranog povjesnika Prelata Dra M. Grabmanna, sveučilišnog profesora u Münchenu. 77 učenjaka iz svih strana kulturnog svijeta, u dva opsežna sveska na 1500 stranica, prikazali su svoje radove njemačkom učenjaku, koji je čitav svoj život proveo prevrćući stare rukopise po evropskim bibliotekama, pokazujući put za daljna istraživanja. Izdavači Lang, Lechner i Schmaus, Grabmannovi učenici, nijesu žalili ni truda ni vremena, da u ovoj monumentalnoj knjizi sve bude u redu, sve, tako reći, savršeno. Čitav svezak izdan je po istoj metodi; jednačica je posvuda provedena.

Odmah u početku susrećemo impozantnu sliku uglednog Prelata, a zatim slijedi posveta »MARTINO GRABMANN DOCTORI

¹ Aus der Geisteswelt des Mittelalters. Studien und Texte Martin Grabmann zur Vollendung des 60. Lebensjahres, von Freunden und Schülern gewidmet. Herausgegeben von Albert Lang, Joseph Lechner, Michael Schmaus. (Beiträge zur Geschichte der Philosophie und Theologie des Mittelalters, Supplementband III). Dva sveska in 8°, XXV—147 str. Münster i. W., Aschendorff 1935. Broširano 58 RM.; uvezano 65 RM.